

AMERIKAANSE REVOLUTIE

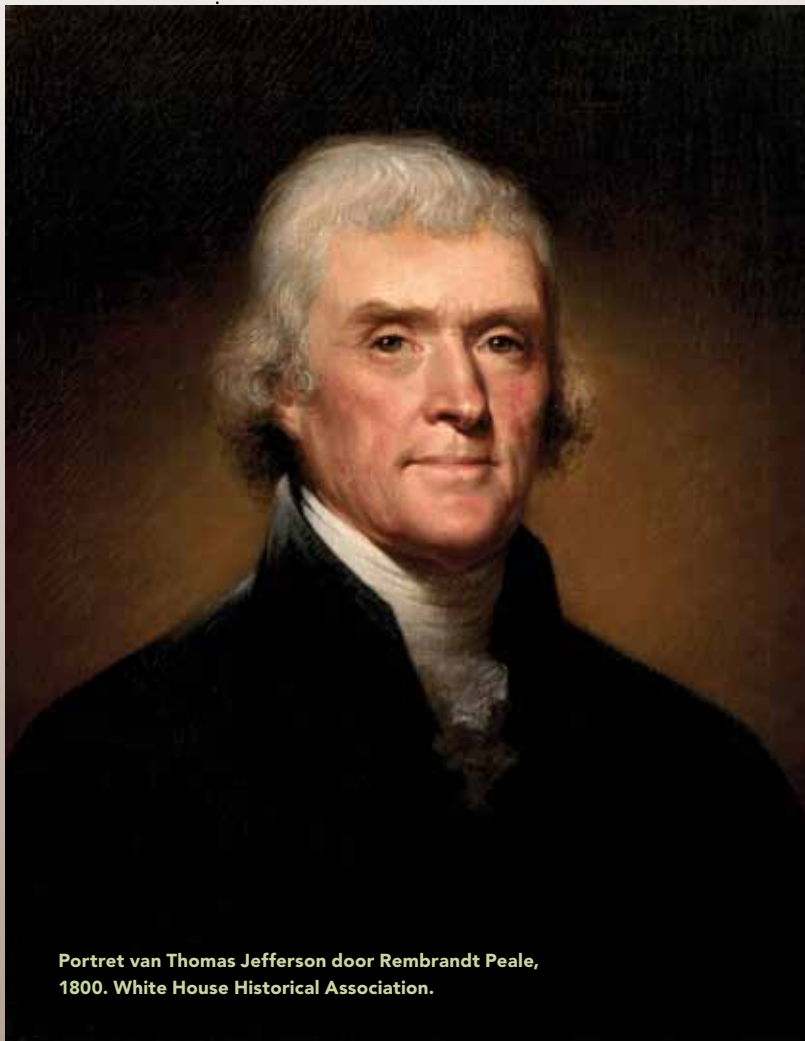
Het startschot van de negatieve campagnevoering in de Verenigde Staten

Dinsdag 8 november is de dag van de waarheid: stemmen de Amerikanen Hillary Clinton of Donald Trump in het Witte Huis? De aanloop naar deze verkiezingen was er één vol vuilspuiterij. Maar wie denkt dat een negatieve campagnevoering iets van de laatste jaren is, heeft het mis. Al bij de 'Amerikaanse revolutie van 1800' werd er flink met modder gegooid. Die presidentsverkiezingen kregen niet alleen een bizarre wending, maar ook een dodelijk naspel...

Jan Verdonk is
redacteur van Kleio.

In a choice of evils let them take the least. Deze tekst is afkomstig uit een brief die Alexander Hamilton, een van de Founding Fathers van de Verenigde Staten, schreef aan Harrison Gray Otis op 23 december 1800. Gray Otis was een belangrijk zakenman en net als Hamilton een van de hoofdfiguren van de Federalistische Partij, een van de belangrijkste politieke partijen in de eerste

jaren van de onafhankelijke Verenigde Staten. De tekst had betrekking op Thomas Jefferson en zijn *running mate* Aaron Burr van de Democratisch-Republikeinse Partij, die met elkaar in een bijzondere nek-aan-nekrace om het presidentschap streden. Jefferson was volgens Hamilton de minst gevaarlijke van de twee, daar had hij vooral persoonlijke redenen voor. Dat er überhaupt gekozen moest worden tussen Jefferson en Burr had alles te maken met het vreemde Amerikaanse verkiezingsstelsel van 1800.

Portret van Thomas Jefferson door Rembrandt Peale, 1800. White House Historical Association.

VAN 1800

KINDERZIEKTES

Bij Amerikaanse presidentsverkiezingen brengen burgers hun stem uit, maar het kiescollege is uiteindelijk het orgaan dat de president kiest – de macht ligt dus niet rechtstreeks bij het volk. Tegenwoordig moeten kiesmannen binnen dat college duidelijk kenbaar maken wie ze kiezen als president en wie als vicepresident. In 1800 ging het anders. In dat jaar moesten de kiesmannen nog twee stemmen uitbrengen zonder daarbij een voorkeur te geven voor wie de president moest worden. Degene met de meeste stemmen won het presidentschap, terwijl nummer twee vicepresident werd. Het was duidelijk nog een systeem van een nieuw land – de Verenigde Staten bestonden sinds 1776 en de Grondwet was zelfs pas elf jaar oud – en men zou al snel tegen de onvermijdelijke kinderziektes aanlopen.

Wat gebeurde er bijvoorbeeld als de uitslag een gelijkspel opleverde? In 1804 werd de kiesprocedure al gewijzigd via het Twaalfde Amendement op de Grondwet, dat erin voorzorg dat kiesmannen voortaan wel een voorkeur moesten doorgeven. In

1800 verliep dat dus nog anders, wat tot een bizar verkiezingsverloop leidde. Net als in 1796 ging de strijd in 1800 tussen de Federalistische Partij en de Democratisch-Republikeinse Partij, de twee partijen die op dat moment het tweepartijstelsel vormden. Zittend president John Adams voerde de partij van de Federalisten aan, met Charles Pinckney als tweede man. Aan de kant van de Democratisch-Republikeinen waren dat respectievelijk Thomas Jefferson en Aaron Burr. Inhoudelijk lagen de kandidaten van beide partijen mijlenver uit elkaar, zowel op het gebied van binnenlandse als buitenlandse politiek.

VERKIEZINGSTHEMA'S

Grofweg waren er in de strijd tussen de Federalisten en de Democratisch-Republikeinen twee grote verkiezingsthema's waarmee de partijen zich konden onderscheiden. Het eerste punt had betrekking op de (vermeende) banden met het buitenland. De kruiddampen van de onafhankelijkheidsstrijd tegen de Britten waren nauwelijks opgetrokken, en dus lagen goede banden met dat

De Amerikaanse Onafhankelijkheidsverklaring wordt gepresenteerd aan het Second Continental Congress in Philadelphia. In het midden staat Thomas Jefferson met onder anderen John Adams (uiterst links, staand). Schilderij door John Trumbull, 1818. Rotunda, Capitool, Washington.

Tekening van het duel tussen Hamilton en Burr. Beeldbron: Stan Klos.

land gevoelig bij veel mensen. Een relatie met de Fransen aan de andere kant was eveneens reden tot achterdocht, omdat men bang was voor een herhaling van de Franse Revolutie. De Federalistische Partij werd ervan beschuldigd een te Britse koers te willen varen, die bovenal te aristocratisch en ondemocratisch zou zijn. De Democratisch-Republikeinen zouden weer te veel waardering hebben gehad voor de Franse Revolutie, met alle risico's van dien. Frankrijk speelde echter nog op een andere manier een rol. Er dreigde namelijk een

'VERGELIJKEN WE DE PLATHEID VAN NU MET HET GESNEER IN 1800 DAN LIJKT TRUMP BIJNA EEN KEURIGE MAN'

oorlog met de Fransen, nadat de Amerikanen na het afzetten van het oude Franse regime weigerden hun resterende schuld af te lossen. Deze schuld had men immers bij het vorige regime, zo werd gesteld. Tussen 1798 en 1800 waren er daarom enkele Franse aanvallen op Amerikaanse schepen, die weer vergeldingsacties uitlokten. Tot een grootschalige oorlog kwam het niet – beide landen tekenden in 1800 een vredesverdrag – maar de betalingen voor de mobilisatie van een nieuwe land- en zeemacht ter voorbereiding op een eventuele oorlog met Frankrijk vormden wel een politiek twistpunt.

Portret van Aaron Burr, toegeschreven aan Gilbert Stuart, 1793 of 1794. New Jersey Historical Society.

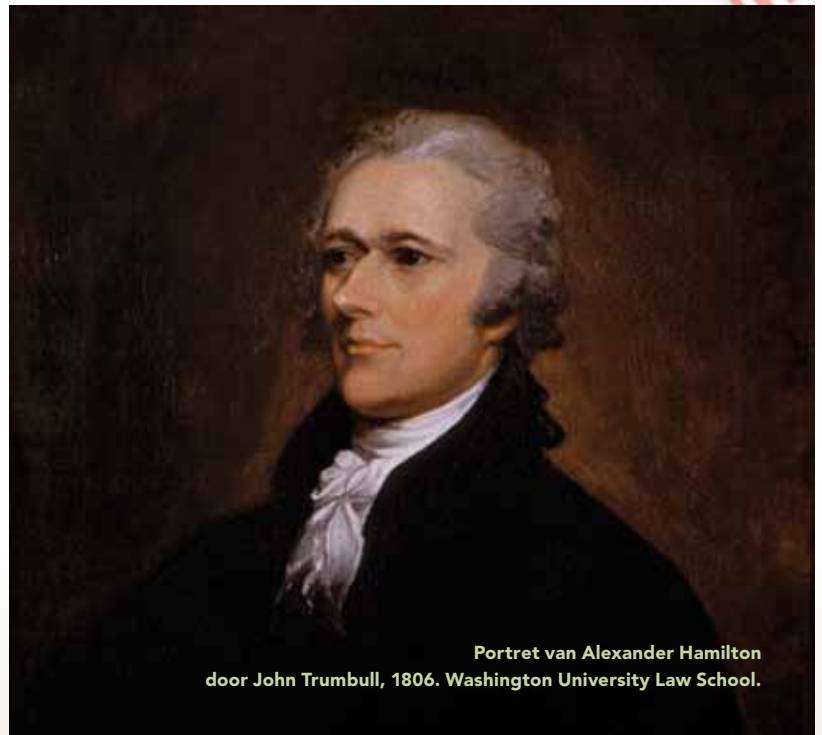

Het tweede grote thema draaide om de machtsverdeling tussen de individuele staten en de centrale regering. Wat waren nu eigenlijk de rechten van de individuele staten ten opzichte van het centrale gezag in de Verenigde Staten? De Federalisten wilden een sterk centraal gezag, terwijl hun politieke rivalen juist meer zeggenschap wensten te geven aan de individuele staten. Dat laatste verhaal deed het in het bijzonder goed bij de nieuwe staten, want de uitbreiding richting het westen was nog altijd in volle gang; in 1800 telde het land pas zestien staten. Een ander punt van discussie waren de zogenaamde *Alien and Sedition Acts* van 1798. Met deze vier wetten zorgden de Federalisten ervoor dat het voor een immigrant moeilijker werd Amerikaans burger te worden en kreeg de president macht 'niet-burgers' het land uit te sturen als ze als gevaarlijk werden bestempeld of simpelweg uit een 'vijandelijk' land kwamen, wat in deze periode dus neerkwam op Frankrijk. Daarnaast werd het mogelijk kritische beweringen over de federale regering te bestraffen, waarmee ook het spel voor de media riskanter werd. Toch zorgden de maatregelen er niet voor dat de kritiek verstomde.

Een denkfout die ook vandaag de dag nog vaak gemaakt wordt, is dat het bij verkiezingen alleen maar zou gaan om de inhoud. Misschien nog wel belangrijker dan de inhoudelijke thema's was – en is – de vraag wie er over de beste eigenschappen beschikte om een goede president te kunnen zijn. Tussen ideeën en de praktijk zit veel ruimte en hoe de werkelijkheid wordt vormgegeven hangt mede af van persoonlijke karaktereigenschappen. In de Verenigde Staten waren de politieke kopstukken zich daar al vroeg van bewust, en dus draaide het in de campagnevoering al aan het einde van de achttiende eeuw om het in twijfel trekken van de integriteit van politieke tegenstanders.

FLAGRANTE DWAAS

Als we de platheid in de aanloop naar de komende verkiezingen vergelijken met de manier waarop er ruim tweehonderd jaar geleden gesneerd werd, dan lijkt Donald Trump bijna een keurige man. Destijds was het gebruikelijk het persoonlijke netwerk te mobiliseren om aan iets wat leek op campagnevoering te doen, maar vanaf de verkiezingen in 1800 kwam er door de grote verschillen tussen de partijen een heuse presidentiële campagne op gang. Hierbij was er voor het eerst een cruciale rol voor de media weggelegd. In het kamp van Jefferson zat James Callender, een van de belangrijkste en meest controversiële mediamensen in de persstrijd tussen de Federalisten en de Democratisch-Republikeinen. In zijn krant, *The Richmond Explorer*, verschenen diverse artikelen

Portret van Alexander Hamilton
door John Trumbull, 1806. Washington University Law School.

als propaganda voor de Democratisch-Republikeinse Partij. Dat Callender niet bang was een harde toon aan te slaan bleek wel uit het feit dat hij John Adams – een jaar na de verkiezingen – bestempelde als iemand met 'een vreemde mengeling van onwetendheid en wildheid, van bedrog en wildheid, een afschuwelijk hermafroditisch karakter, die zowel de kracht en stevigheid van een man mist als de vriendelijkheid en de gevoeligheid van een man'. Tijdens de campagne in 1800 zette hij Adams weg als 'een grote hypocriet' en 'een van de meest flagrante dwazen op het continent'. Zijn pamflet *The Prospect Before Us*, een andere regelrechte aanval op de Federalistische Partij, zorgde voor de nodige opschudding. Adams werd neergezet als 'professionele aristocraat', waarmee het pro-Britse sentiment benadrukt werd. Daarnaast werd de Federalistische Partij beschuldigd van politieke corruptie. Het kwam Callender op vervolging te staan.

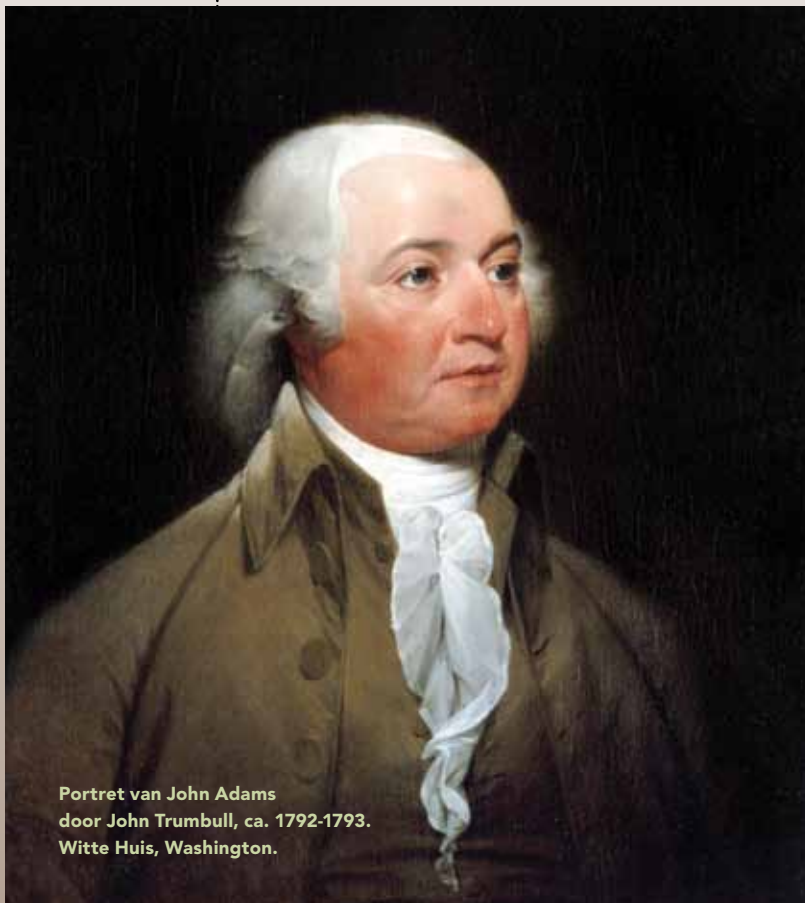
Adams liet zich overigens ook niet onbetuigd. Zo werd Jefferson door het 'campagneteam' van Adams neergezet als 'een gemene, laaghartige man, de zoon van een halfbloed indiaan, verwekt door een mulat uit Virginia'. Iemand die bovendien goddeloos zou zijn, waardoor zijn verkiezing mogelijk zou leiden tot moord, roof, verkrachting, overspel, incest en andere verwerpelijke praktijken. Zo was er over en weer sprake van een toon die zelfs anno 2016 niet geaccepteerd zou worden.

Jefferson schreef op 26 mei 1800 aan een vriend over de campagnevoering van de Federalisten het volgende: '(...) Het is zo onmogelijk geweest alle leugens te weerleggen dat ik besloten heb er geen ►

meer tegen te spreken; want als ik me zou bezighouden me tegen een leugen te verweren, dan zouden er twintig nieuwe worden gepubliceerd.' Adams zou hetzelfde gezegd kunnen hebben over de manier waarop hij door de kring rond Jefferson in de media werd neergezet. Het toont aan dat het ongefundeerde moddergooien ook in 1800 al een enorme rol speelde in de campagnevoering. Zo was er vanaf dat moment bij vrijwel iedereen het besef dat een serieuze politieke partij niet zonder de steun van een krant kon. Voortaan was de eerste stap van elke kandidaat dan ook het opzetten van nieuwe kranten of het aanhalen van de banden met bestaande kranten. Jefferson had dat met glans gedaan, en daarvan zou hij uiteindelijk de vruchten plukken.

DE VERKIEZINGEN

De vierde Amerikaanse presidentsverkiezingen vonden plaats tussen 31 oktober en 3 december. De reden voor deze lange verkiezingsperiode was het feit dat elke staat zelf kon bepalen wanneer het de gang naar de stembus organiseerde. Nadat alle uitslagen van de – toen nog – zestien staten verzameld waren, bleek dat de Democratisch-Republikeinse Partij meer stemmen had gekregen dan de Federalistische Partij. *So far, so good*. Maar nu kwam de volgende stap: de stemming in het kiescollege.

Portret van John Adams
door John Trumbull, ca. 1792-1793.
Witte Huis, Washington.

Om ervoor te zorgen dat Adams een stem meer zou hebben dan zijn *running mate* Pinckney, gaven de kiesmannen van de Federalisten één stem weg aan een ander, John Jay. De Democratisch-Republikeinse kiesmannen verzuimden hetzelfde te doen. Jefferson en zijn *running mate* Burr kregen daardoor evenveel stemmen en werden ineens rivalen voor het presidentschap. Het Huis van Afgevaardigden moest een oordeel vellen. En dat bleek nog behoorlijk lastig. Bij de eerste vijfender-tig stemronden haalde geen van beide kandidaten de benodigde meerderheid. Het was vervolgens Hamilton die zich hard maakte voor Jefferson als minst 'gevaarlijke' van de twee. Dankzij die 'steun' was er in de zesendertigste ronde eindelijk een meerderheid voor Jefferson die daarmee president werd, met Burr als vicepresident. Het was de eerste keer na het invoeren van de verkiezingen dat de macht overging naar een andere politieke partij. Vandaar dat er wel gesproken wordt over de 'Amerikaanse revolutie van 1800'.

Wat waren de beweegredenen van Hamilton om zich voor Jefferson uit te spreken en niet voor Burr? Als een van de belangrijkste mannen van de Federalistische Partij en voormalig minister van Financiën kende Hamilton iedereen goed. Zo ook Burr, die hij zag als een schurk die alles overhad voor persoonlijk gewin. En al was Hamilton het totaal niet eens met zijn ideeën, Jefferson was wel een van de Founding Fathers en had veel ervaring. Hij geloofde net als Hamilton in het 'Amerikaanse experiment' en nam in vergelijking met Burr vaker rationele beslissingen zonder de drang zichzelf te laten gelden. Dat was uiteindelijk de belangrijkste reden voor Hamilton om toch voor Jefferson te gaan, waarmee hij de verkiezingen een beslissende wending gaf. Een keuze die vooral gekleurd was door persoonlijke sentimenten en minder door de inhoud. Iets wat weer volledig in de lijn lag van de campagnevoering in de kranten.

DUEL

Op 11 juli 1804 kreeg Burr de kans wraak te nemen op Hamilton in Weehawken in New Jersey, vlak nadat Hamilton zich opnieuw kritisch had uitgelaten over Burr. Als in een heus Hollywood-scenario daagde Burr Hamilton vervolgens uit tot een duel met een pistool. Daar ontstond de nodige ophef over; in de Verenigde Staten probeerde men deze praktijk net uit te bannen door hem wettelijk strafbaar te maken. In veel van de duels in die tijd werd er door beide deelnemers naar de grond of in de lucht geschoten. Zo konden ze dapper overkomen, zonder elkaar te doden. Bij Burr en Hamilton liep het anders af. Over de reden bestaat tot op de

IN DE KLAS

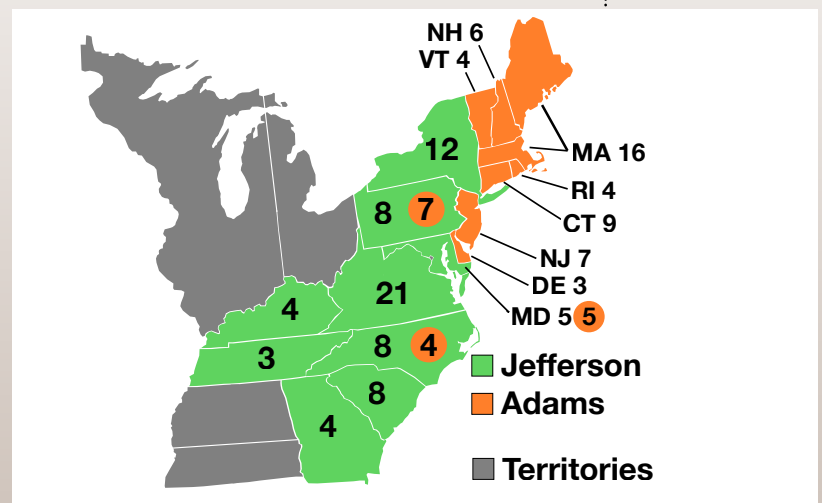
Wie het verhaal van de verkiezingen van 1800 leest en de huidige campagnes van Trump en Clinton enigszins gevolgd heeft, zal zich verbazen over de gelijkenissen. De rol van de media en de pogingen politieke tegenstanders zwart te maken speelden in beide periodes een cruciale rol, terwijl de inhoud minder prominent naar voren komt. Het zou leuk zijn in de klas brieven van Hamilton en Jefferson of artikelen van Callender te vergelijken met de toespraken en de berichtgeving van nu in de VS. Laat leerlingen eens een campagne bedenken voor Trump zonder persoonlijke aantijgingen. Hoe moeilijk wordt het dan de gemiddelde burger te bereiken? En waarom zijn persoonlijke aanvallen zo krachtig en lastig uit te roeien? Een mooie uitdaging. Maar laat de klas ook eens kijken naar de campagnes in Nederland. Wat zijn de grootste overeenkomsten en verschillen?

Over een paar dagen weten we wie de vijfenveertigste president van de Verenigde Staten wordt. Er zullen nog vele verkiezingen volgen waarbij tegenstanders elkaars integriteit in twijfel trekken. Laten we hopen dat de persoonlijke gevolgen minder dramatisch zijn dan bij de verkiezingen van 1800. ■

Links: Donald Trump.
Foto: Gage Skidmore.
Hieronder: De uitslag van de verkiezingen in 1800.
Kaart door Andy Hogan.

dag van vandaag geen consensus. Feit is dat Hamilton bij het duel dodelijk gewond raakte, en dat dit veroorzaakt werd door een kogel uit het pistool van Burr. Historici steggelen nog over de vraag of het een bewust schot betrof of dat het een uiterst slechte poging was de tegenstander te missen. Hamilton, die tien keer eerder in een duel had gestaan waarin niet op elkaar geschoten werd, vuurde in de lucht. Iets wat hij van tevoren zou hebben aangekondigd, al wist Burr daar niets van. De vraag blijft wie van de twee als eerste schoot.

Niet alleen Hamilton en Burr konden het slecht met elkaar vinden. Na de verkiezingen van 1800 verzuurde de relatie tussen mediaman James Callender en Thomas Jefferson. Callender moest vlak voor de verkiezingen voor negen maanden de gevangenis in als straf voor zijn pamflet over John Adams en de Federalisten. Toen hij vrijkwam, was Jefferson inmiddels president, maar deze zou Callender niet de door hem gewenste baan bij de regering bezorgen. Hierop zette Callender in 1802 frontaal de aanval in door de president ervan te betichten een relatie te hebben gehad met diens slavin Sally Hemings. Uit deze affaire zouden bovendien kinderen zijn voortgekomen. Daarnaast onthulde James Callender dat Thomas Jefferson hem geld had gegeven voor zijn media-aanval op John Adams bij de verkiezingen in 1800 en ook grote aantallen pamfletten had opgekocht ter verspreiding. In 1803 werd de omstreden journalist dood aangetroffen in de rivier James. Hij was in een dronken bui in het – ondiepe – water terechtgekomen en verdronken. Zijn politieke rol is echter groot geweest. Ook Jefferson zou de aantijgingen van Callender nooit helemaal te boven komen. Zijn blazoen was blijvend besmet.

GEBRUIKTE BRONNEN

- HORN, J., LEWIS, E.J. en ONUF, P.S., *The Revolution of 1800: Democracy, Race and The New Republic* (Virginia 2002).
- MCCULLOUGH, D., *John Adams* (Londen 2004).
- SHADE, W.G., CAMPBELL, B.C. en COENEN, C.R., eds., *American Presidential Campaigns and Elections* (New York 2003).
- SISSON, D. en HARTMANN T., *The American Revolution of 1800* (San Francisco 2014).
- Founders Online founders.archives.gov.
- Time magazine, *Top 10 Contested Elections, Revolution of 1800*. <http://tiny.cc/K6AV1>.
- The Jefferson Monticello www.monticello.org.
- Mail Online, *Did Jefferson father his slave's son? New study claims dad was actually president's brother*. <http://tiny.cc/K6AV2>.